

UNIVERZITET U BEOGRADU
MATEMATIČKI FAKULTET

Ivan Ristović

KREIRANJE ZAJEDNIČKE AST APSTRAKCIJE ZA RAZLIČITE PROGRAMSKE JEZIKE

master rad

Beograd, 2020.

Mentor:

doc. dr Milena VUJOŠEVIĆ-JANIČIĆ
Univerzitet u Beogradu, Matematički fakultet

Članovi komisije:

dr Ana ANIĆ
University of Disneyland, Nedodžija

dr Laza LAZIĆ
Univerzitet u Beogradu, Matematički fakultet

Datum odbrane: _____

TODO zahvalnica

Naslov master rada: Kreiranje zajedničke AST apstrakcije za različite programske jezike

Rezime: Fijuče vetar u šiblju, ledi pasaže i kuće iza njih i gundā u odžacima. Nidžo, čežnjivo gledaš fotelju, a Đura i Mika hoće poziciju sebi. Ljudi, jazavac Džef trči po šumi glođući neko suho žbunje. Ljubavi, Olga, hajde pođi u Fudži i čut ćeš nježnu muziku srca. Boja vaše haljine, gospođice Džafić, traži da za nju kulućim. Hadži Đera je začutao i bacio čežnjiv pogled na šolju s kafom. Džabe se zec po Homolju šunja, čuvar Jožef lako će i tu da ga nađe. Odžaćar Filip šalje osmehe tuđoj ženi, a njegova kuća bez dece. Butić Đuro iz Foče ima pun džak ideja o slaganju vaših željica. Džajić odskoči u aut i izbeže đon halfa Pecelja i njegov šamar. Plamte odžaci fabrika a čađave guje se iz njih dižu i šalju noć. Ajšo, lepoto i čežnjo, za ljubav srca moga, dođi u Hadžiće na kafu. Hući šuma, a iza žutog džbuna i panja đak u cveću delje seji frulu. Goci i Jaćimu iz Banje Koviljače, flaša džina i žeđ padahu u istu uru. Džaba što Feđa čupa za kosu Milju, ona juri Živu, ali njega hoće i Daga. Dok je Fehim u džipu žurno ljubio Zagu Čadević, Cile se ušunjao u auto. Fijuče košava nad odžacima a Ilja u gunju žureći uđe u suhu i toplu izbu. Bože, džentlmeni osećaju fizičko gađenje od prljavih šoljica! Dočepaće njega jaka šefica, vođena ljutom srdžbom zlih žena. Pazi, gedžo, brže odnesi šefu taj đavolji ček: njim plaća ceh. Fine džukce ozleđuje bič: odgoj ih pažnjom, strpljivošću. Zamišljao bi kafedžiju vlažnih prstića, crnjeg od čađi. Daće, uštedu plaćaj žaljenjem zbog džinovskih cifara. Džikljaće žalfija između tog busenja i peščanih dvoraca. Zašto gđa Hadžić leći živce: njena ljubav pred fijaskom? Jež hoće peckanjem da vređa ljubicastog džina iz flaše. Džej, ljubicast zec, laže: gađaće odmah pokvašen fenjer. Plašljiv zec hoće jeftinu dinju: grožđe iskamči džabe. Džak je pun žica: čućeš tad svađu zbog lomljenja harfe. Čuj, džukac Flop bez daha s gađenjem žvaće stršljena. Oh, zadnji šraf na džipu slab: muž gđe Cvijić ljut koči. Šef džabe zvižduće: mlađi hrt jače kljuca njenog psa. Odbaciće kavgadžija plaštom čađ u željezni fenjer. Deblji krojač: zgužvah smeđ filc u tanjušni džepić. Džo, zgužvaćeš tiho smeđ filc najdeblje krpenjače. Štef, bacih slomljen dečji zvrk u džep gđe Žunjić. Debljoj zgužvah smeđ filc — njen škrt džepčić.

Ključne reči: TODO

Sadržaj

1	Uvod	1
2	Pregled relevantnih pojmova	3
2.1	Apstraktna sintaksna stabla - AST	3
2.2	ANTLR	10
3	Zaključak	23
	Literatura	25

Glava 1

Uvod

Fijuče vetar u šiblju, ledi pasaže i kuće iza njih i gunđa u odžacima. Nidžo, čežnjivo gledaš fotelju, a Đura i Mika hoće poziciju sebi. Ljudi, jazavac Džef trči po šumi glođući neko suho žbunje. Ljubavi, Olga, hajde pođi u Fudži i čut ćeš nježnu muziku srca. Boja vaše haljine, gospođice Džafić, traži da za nju kulućim. Hadži Đera je začutao i bacio čežnjiv pogled na šolju s kafom. Džabe se zec po Homolju šunja, čuvar Jožef lako će i tu da ga nađe. Odžačar Filip šalje osmehe tuđoj ženi, a njegova kuća bez dece. Butić Đuro iz Foče ima pun džak ideja o slaganju vaših željica. Džajić odskoči u aut i izbeže đon halfa Pecelja i njegov šamar. Plamte odžaci fabrika a čađave guje se iz njih dižu i šalju noć. Ajšo, lepoto i čežnjo, za ljubav srca moga, dođi u Hadžiće na kafu. Hući šuma, a iza žutog džbuna i panja đak u cveću delje seji frulu. Goci i Jaćimu iz Banje Koviljače, flaša džina i žeđ padahu u istu uru. Džaba što Feđa čupa za kosu Milju, ona juri Živu, ali njega hoće i Daca. Dok je Fehim u džipu žurno ljubio Zagu Čadević, Cile se ušunjao u auto. Fijuče košava nad odžacima a Ilja u gunju žureći uđe u suhu i toplu izbu. Bože, džentlmeni osećaju fizičko gađenje od prljavih šoljica! Dočepaće njega jaka šefica, vođena ljutom srdžbom zlih žena. Pazi, gedžo, brže odnesi šefu taj đavolji ček: njim plaća ceh. Fine džukce ozleđuje bič: odgoj ih pažnjom, strpljivošću. Zamišljao bi kafedžiju vlažnih prstića, crnjeg od čađi. Đaće, uštedu plaćaj žaljenjem zbog džinovskih cifara. Džikljaće žalfija između tog busenja i peščanih dvoraca. Zašto gđa Hadžić leći živce: njena ljubav pred fijaskom? Jež hoće peckanjem da vredi ljubičastog džina iz flaše. Džej, ljubičast zec, laže: gađaće odmah pokvašen fenjer. Plašljiv zec hoće jeftinu dinju: grožđe iskamči džabe. Džak je pun žica: čućeš tad svađu zbog lomljenja harfe. Čuj, džukac Flop bez daha s gađenjem žvaće stršljena. Oh, zadnji šraf na džipu slab:

muž gđe Cvijić ljut koči. Šef džabe zvižduće: mlađi hrt jače kljuca njenog psa. Odbaciće kavgadžija plaštom čađ u željezni fenjer. Deblji krojač: zgužvah smeđ filc u tanjušni džepić. Džo, zgužvaćeš tiho smeđ filc najdeblje krpenjače. Štef, bacih slomljen dečji zvrk u džep gđe Žunjić. Debljoj zgužvah smeđ filc — njen škrt džepčić.

Glava 2

Pregled relevantnih pojmova

U ovom poglavlju će biti opisani koncepti i alati čije je razumevanje potrebno kako bi se razumeo opis dalje apstrakcije i implementacije samog programa. Umesto analize samog sadržaja izvornog koda analizira se *apstraktno sintaksno stablo* (eng. *Abstract Syntax Tree*, u daljem tekstu *AST*), opisano u odeljku 2.1. Alat koji je korišćen za generisanje parsera za proizvoljnu gramatiku jezika se zove *Another Tool For Language Recognition* [1], u daljem tekstu *ANTLR*, opisan u odeljku 2.2. Parser generiše AST specifičan za datu gramatiku i nema sličnosti u dobijenim apstrakcijama za različite jezike. Kako bismo poredili stabla različitih jezika, kreiramo reprezentaciju na višem nivou i specifični AST podižemo na taj nivo. Ta reprezentacija će biti opisana u narednim poglavljima, kao i načini kako se ona može analizirati. Takođe, pojmovi specifični za implementaciju će takođe biti opisani u ovom poglavlju.

2.1 Apstraktna sintaksna stabla - AST

Kako bi se kod pisan u nekom programskom jeziku (*izvorni fajl*) preveo u kod koji će se izvršavati na nekoj mašini (*izvršivi fajl*), prevodilac prolazi kroz određene korake. Da bi se izvorni kod preveo, prevodilac mora da zna njegovu formu, ili *sintaksu*, i njegovo značenje, ili *semantiku*. Deo prevodioca koji određuje da li je izvorni kod ispravno formiran u terminima sintakse i semantike se naziva *prednji deo* (engl. *front end*). Ukoliko je izvorni kod ispravan, prednji deo kreira *međureprezentaciju* koda (engl. *intermediate representation*, u daljem tekstu *IR*). Ukoliko to nije slučaj, prevođenje ne uspeva i programeru se daje poruka o detaljima zašto prevođenje nije uspelo. [5]

Postupak rada prednjeg dela će biti opisan kroz konkretan primer. Pretpostavimo da želimo da prevedemo kod pisan u programskom jeziku C prikazan na slici 2.1. Primetimo da postoji greška u datom kodu - simbol `c` koji se koristi u dodeli u liniji 8 će biti prepoznat kao identifikator koji ne odgovara nijednoj deklarisanom promenljivoj - stoga ne možemo prevesti ovaj kod. Ovo, doduše, nije sintaksna greška - izraz `a+c` je sasvim validan u programskom jeziku C bez analize konteksta u kom se javlja. Problem će postati očigledan tek nakon parsiranja izvornog koda i provere ispunjenosti sintakskih pravila, tačnije u fazi semantičke provere. Stoga se ovakve greške nazivaju *semantičke greške*, dok se greške u sintaksi nazivaju *sintaksne greške*.

```
1      #include<stdio.h>
2
3      #define T int
4
5      int main()
6      {
7          T a, b;
8          a = a + c;          // c nije deklarisano
9          printf("%d", a);
10         return 0;
11     }
```

Slika 2.1: Primer izvornog koda pisanog u programskom jeziku C.

Pre nego što prednji kraj prevodioca uopšte dobije kod koji treba prevesti, vrši se *pretprocesiranje* od strane programa koji se naziva *pretprocesor*. U fazi pretprocesiranja se izvode samo tekstualne operacije kao što su brisanje komentara ili zamena makroa u jezicima kao što je C. Rezultat rada pretprocesora za kod sa slike 2.1 bi izgledao kao na slici 2.2 ¹.

Da bi proverio sintaksu izvornog koda, prevodilac mora da uporedi strukturu istog sa unapred definisanom strukturom za određeni programski jezik. Ovo zahteva formalnu definiciju sintakse jezika. Programski jezik možemo posmatrati kao skup *pravila* koji se naziva *gramatika* [4], prikazana na slici 2.3. U prednjem

---

¹U nekim implementacijama C standardne biblioteke, moguće je da se poziv funkcije `printf` zameni pozivom funkcije `fprintf` sa ispisom na `stdout`. U standardu se propisuje da funkcije kao što je `printf` mogu biti implementirane kao makroi. Izlaz na slici 2.2 je generisan od strane GCC 7.4.0 po C11 standardu i ovo nije slučaj u datom okruženju.

```
1      # 1 "<stdin>"
2      # 1 "<built-in>"
3      # 1 "<command-line>"
4      # 31 "<command-line>"
5      # 1 "/usr/include/stdc-predef.h" 1 3 4
6
7      ...
8
9      extern char *ctermid (char *__s) __attribute__
        ((__nothrow__ , __leaf__));
10     # 840 "/usr/include/stdio.h" 3 4
11     extern void flockfile (FILE *__stream) __attribute__
        ((__nothrow__ , __leaf__));
12     extern int ftrylockfile (FILE *__stream) __attribute__
        ((__nothrow__ , __leaf__));
13     extern void funlockfile (FILE *__stream) __attribute__
        ((__nothrow__ , __leaf__));
14     # 868 "/usr/include/stdio.h" 3 4
15     # 2 "<stdin>" 2
16     # 2 "<stdin>"
17
18     int main()
19     {
20         int a, b;
21         a = a + c;
22         printf("%d", a);
23         return 0;
24     }
```

Slika 2.2: Prikaz rezultata rada pretprocesora za izvorni kod sa slike 2.1. Pritom, prikazano je samo par linija sa početka i kraja izlaza pretprocesora - kod iznad `main` funkcije je uključen iz `stdio.h` zaglavlja.

delu se izvode dva procesa koji određuju da li ulaz zaista zadovoljava gramatiku određenog programskog jezika. Ova dva procesa se nazivaju *skeniranje* i *parsiranje*, a komponente prednjeg dela koje vrše te procese se nazivaju *skener* (takođe se naziva i *lekser*) i *parser*, redom.

Prilikom faze prevođenja, kako prevodilac ne bi radio nad sirovim karakterima izvornog koda, potrebno je izvršiti pripremu istog - skeniranje. Prevodilac ima u vidu moguće elemente programskog jezika, tzv. *tokene*, koje treba prepoznati u datom fajlu - ključne reči, operatore, promenljive itd. Proces prepoznavanja

```

1      functionDefinition
2          :      declarationSpecifiers? declarator
3              declarationList? compoundStatement
4          ;
5
6      declarationList
7          :      declaration
8          |      declarationList declaration
9          ;
10
11     declaration
12         :      declarationSpecifiers initDeclaratorList ';'
13         |      declarationSpecifiers ';'
14         |      staticAssertDeclaration
15         ;

```

Slika 2.3: Isečak gramatike programskog jezika C po standardu C11.

tokena u izvornom fajlu se naziva *tokenizacija*. Pojednostavljen primer tokena koje lekser pokušava da prepozna se može videti na slici 2.4. Primer izlaza leksera za izlaz pretprocesora sa slike 2.2 se može videti na slici 2.5. ²

```

1      Identifier : IdentifierNondigit
2                  (IdentifierNondigit | Digit)*
3          ;
4
5      IdentifierNondigit : Nondigit
6                          | UniversalCharacterName
7          ;
8
9      Nondigit : [a-zA-Z_]
10         ;
11
12     Digit : [0-9]
13         ;

```

Slika 2.4: Primer delimične definicije tokena za ime promenljive po C11 standardu.

---

²Moderni kompajleri često nemaju odvojene faze u kojima se pozivaju skeniranja i parsiranja, već se skeniranje odvija paralelno sa fazom parsiranja. Međutim, to nas ne sprečava da ispišemo tokene onda kada se oni prepoznaju, i to je demonstrirano na slici 2.5.

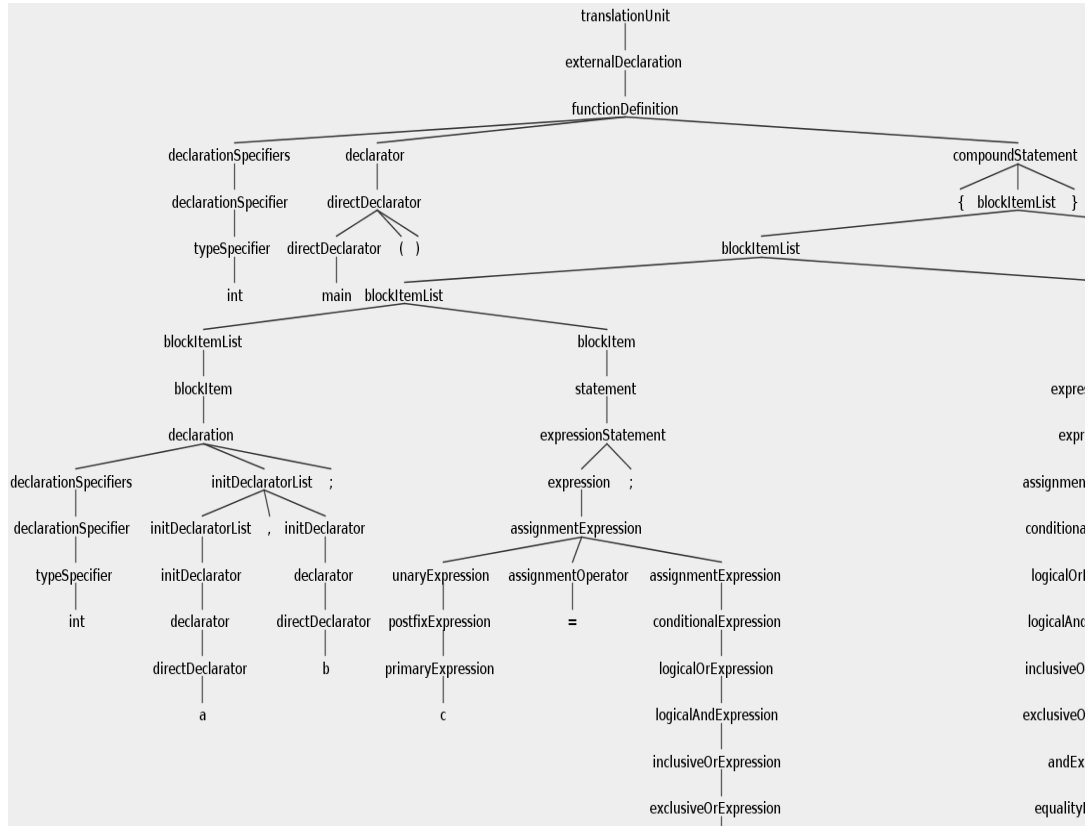
```

1      identifier 'main'      [LeadingSpace] Loc=<sample.c:3:5>
2      l_paren '('          Loc=<sample.c:3:9>
3      r_paren ')'          Loc=<sample.c:3:10>
4      l_brace '{'          [StartOfLine] Loc=<sample.c:4:1>
5      int 'int'           [StartOfLine] [LeadingSpace]
                          Loc=<sample.c:5:5>
6      identifier 'a'       [LeadingSpace] Loc=<sample.c:5:9>
7      comma ','           Loc=<sample.c:5:10>
8      identifier 'b'       [LeadingSpace] Loc=<sample.c:5:12>
9      semi ';'           Loc=<sample.c:5:13>
10     identifier 'a'       [StartOfLine] [LeadingSpace]
                          Loc=<sample.c:6:5>
11     equal '='           [LeadingSpace] Loc=<sample.c:6:7>
12     identifier 'a'       [LeadingSpace] Loc=<sample.c:6:9>
13     plus '+'            [LeadingSpace] Loc=<sample.c:6:11>
14     identifier 'c'       [LeadingSpace] Loc=<sample.c:6:13>
15     semi ';'           Loc=<sample.c:6:14>
16     identifier 'printf'  [StartOfLine] [LeadingSpace]
                          Loc=<sample.c:7:5>
17     l_paren '('          Loc=<sample.c:7:11>
18     string_literal '%"d"' Loc=<sample.c:7:12>
19     comma ','           Loc=<sample.c:7:16>
20     identifier 'a'       [LeadingSpace] Loc=<sample.c:7:18>
21     r_paren ')'          Loc=<sample.c:7:19>
22     semi ';'           Loc=<sample.c:7:20>
23     return 'return'     [StartOfLine] [LeadingSpace]
                          Loc=<sample.c:8:5>
24     numeric_constant '0' [LeadingSpace]
                          Loc=<sample.c:8:12>
25     semi ';'           Loc=<sample.c:8:13>
26     r_brace '}'         [StartOfLine] Loc=<sample.c:9:1>
27     eof ' '            Loc=<sample.c:9:2>

```

Slika 2.5: Proces tokenizacije koda sa slike 2.2. Generisano uz pomoć clang [3] kompajlera.

Nakon faze skeniranja potrebno je parsirati dobijene tokene. Parser, imajući u vidu gramatiku jezika, pokušava da kreira *stablo parsiranja* (eng. *parse tree* ili *derivation tree*). Takvo stablo i dalje sadrži sve relevantne informacije o izvornom kodu. Vizuelni prikaz rada parsera za gramatiku sa slike C11 i izvanog koda sa slike 2.2 je dat na slici 2.6. Stablo parsiranja se koristi u narednim fazama prevođenja.

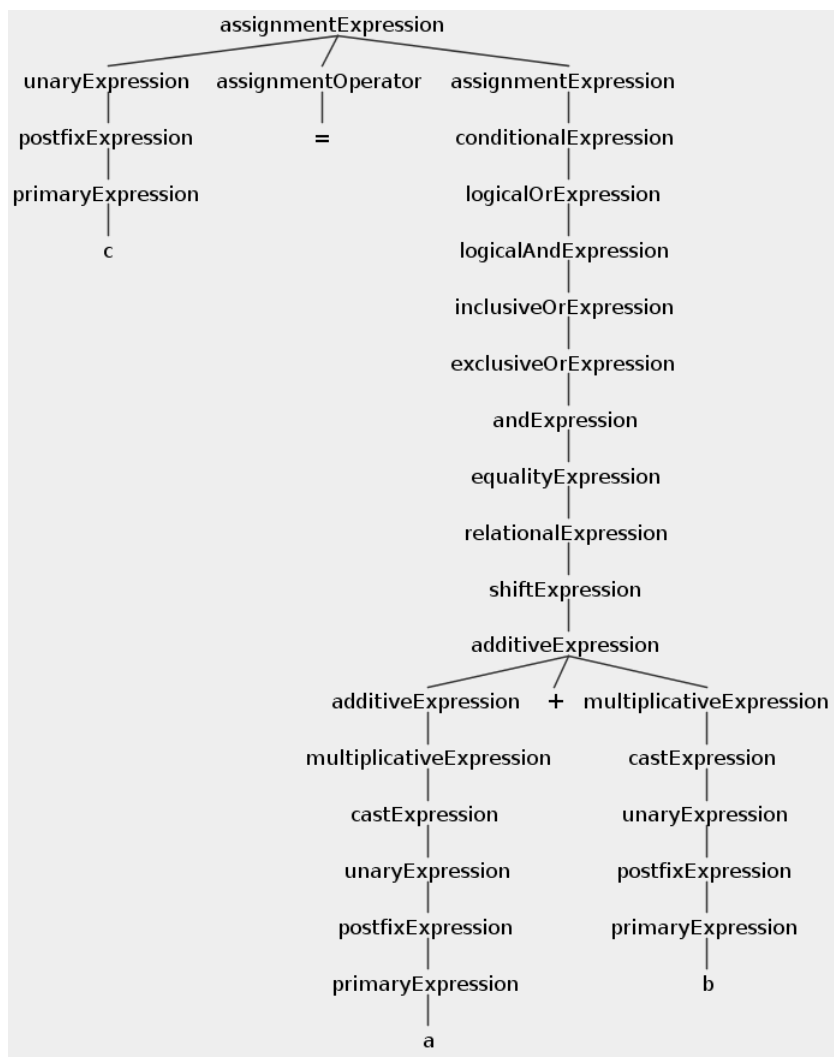

Slika 2.6: Prikaz dela stabla parsiranja koje generiše parser kreiran od strane alata ANTLR4 za kod sa slike 2.2.

Za potrebe ovog rada, što se procesa prevođenja tiče, dovoljno je poznavanje prednjeg dela, stoga neće biti reči o daljim koracima u fazi prevođenja (semantička provera, optimizacije, generisanje IR). Zainteresovani čitalac može više detalja pronaći u [5] i [15].

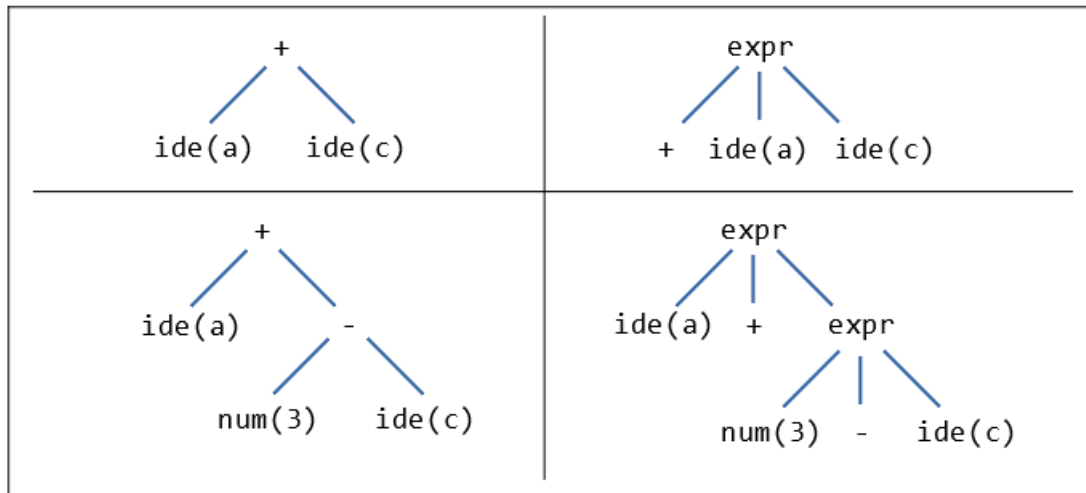
Stablo parsiranja sadrži sve informacije potrebne u fazi parsiranja uključujući detalje korisne samo za parser prilikom provere ispunjenosti gramatičkih pravila. Sa druge strane, *apstraktno sintaksno stablo* sadrži samo sintaksnu strukturu u jednostavnijoj formi. Na slici 2.7 se može videti koliko je stablo parsiranja komplikovano čak i za naizgled jednostavne aritmetičke izraze. Razlog ovolike komplikovanosti dolazi iz rekurzivnih pravila definisanih u C11 gramatici. Parseru su sve ove informacije neophodne ali na apstraktnijem nivou nisu potrebne. Jedina važna semantička odlika izraza $a+c$ je ta da je to zbir vrednosti nekih promenljivih. Sve ostale informacije su nepotrebne. Na slici 2.8 možemo videti različita apstraktna sintaksna stabla za pomenuti izraz, ali takođe i za malo komplikovanije izraze.

Podrazumeva se, naravno, da je ulaz već tokenizovan.

Slika 2.7: Prikaz kompleksnosti stabla parsiranja za izraz $a+c$ u C11 gramatici.

Uloga apstraktnih sintaksnih stabala je da pokažu semantiku strukture koda preko stabala. Kao što se vidi na slici 2.8, postoji određeni nivo slobode u dizajniranju ovih stabala. Generalno, *terminalni simboli*, simboli koji predstavljaju listove stabla parsera, koji odgovaraju operatorima i naredbama se podižu naviše i postaju koreni podstabala, dok se njihovi operandi ostavljaju kao njihovi potomci u stablu. Desna stabla sa slike ne prate u potpunosti ovaj princip, ali se takođe koriste zbog regularnosti izraza - recimo ukoliko binarni izraz posmatramo kao koncept, mnogo je lakše raditi sa ovakvom strukturom. Ovakva struktura će biti korišćena kasnije u implementaciji programa. Primetimo takođe da se u stablima

Slika 2.8: Varijante apstraktnih sintaksnih stabala bez regularnosti(levo) i sa regularnošću (desno) za izraze $a+c$ (gore) i $a + (3 - c)$ (dole).

za izraz $a + (3 - c)$ (dole) implicitno sačuvala informacija o prioritetu operacije oduzimanja u izrazu. Jasno je, dakle, da se računanje vrednosti aritmetičkih izraza onda vrši kretanjem od listova stabla ka korenu. Takođe, pošto su apstraktna sintakсна stabla apstrakcija stabla parsiranja, više istih izraza jezika može imati isto apstraktno sintakšno stablo ali različito stablo parsiranja; na primer, ako razmatramo izraz $(a + 5) - x / 2$ i izraz $a + 5 - (x / 2)$.

Apstraktna sintakсна stabla će u daljem tekstu biti referisana skraćenicom *AST*, koja dolazi od engleskog naziva *Abstract Syntax Trees*. Takođe, reči samom dizajnu i tipovima čvorova AST-ova korišćenih u implementaciji će biti u poglavlju ???. U narednom poglavlju će više biti reči o alatu koji je korišćen za kreiranje parsera za C11 gramatiku (ali i za druge, proizvoljne gramatike), koji daje mogućnost jednostavnog obilaska stabla parsiranja i pruža intuitivan način za izvršavanje logike nad tim stablom, što uključuje i izradu AST-a od stabla parsiranja.

2.2 ANTLR

Pretpostavljajući da imamo gramatiku proizvoljnog programskog jezika, postavlja se pitanje: *Da li je moguće definisati postupak i zatim napraviti program koji će generisati kodove leksera i parsera napisane u određenom programskom jeziku za proizvoljnu gramatiku datu na ulazu?* Odgovor je potvrđan i postoji veliki broj alata koji se mogu koristiti u ove svrhe, od kojih je navedeno par njih:

- *GNU Bison* [9]

GNU Bison je generator parsera i deo GNU projekta [10], često referisan samo kao *Bison*. Bison generiše parser na osnovu korisnički definisanih kontekstno slobodnih gramatika [4], upozoravajući pritom na dvosmislenosti prilikom parsiranja ili nemogućnost primena gramatičkih pravila. Generisani parser je najčešće C a ređe C++ kod, mada se u vreme pisanja ovog rada eksperimentiše sa Java podrškom. Generisani kodovi su u potpunosti prenosivi i ne zahtevaju specifične kompajlere. Bison može da, osim podrazumevanih *LALR(1)* [11] parsera, generiše i kanoničke *LR* [13], *IELR(1)* [6] i *GLR* [8] parsere.

- *Flex* [7]

Kreiran kao alternativa *lex*-u [12], Flex generiše samo leksere pa se stoga najčešće koristi u kombinaciji sa drugim alatima koji mogu da generišu parsere, kao što je *BYACC*, opisan u nastavku.

- *BYACC* [2]

Berkeley YACC, skraćeno *BYACC*, pisan po ANSI C standardu i otvorenog koda, se smatra od strane mnogih kao *najbolja varijanta YACC-a* [12]. *BYACC* dozvoljava tzv. *reentrant* kod - memorija je deljenja između poziva pa je bezbedno konkurentno izvršavanje koda - na način kompatibilan sa Bison-om i to je delom razlog njegove popularnosti.

- *ANTLR* [1]

Another Tool for Language Recognition, ili kraće *ANTLR*, je generator *LL(*)* [?] leksera i parsera pisan u programskom jeziku Java sa intuitivnim interfejsom za obilazak stabla parsiranja. Verzija 3 podržava generisanje parsera u jezicima Ada95, ActionScript, C, C#, Java, JavaScript, Objective-C, Perl, Python, Ruby, i Standard ML, dok verzija 4 u vreme pisanja ovog rada samo generiše parsere u narednim jezicima: Java, C#, C++, JavaScript, Python, Swift i Go.

ANTLR, verzije 4, je izabran u ovom radu zbog svoje jednostavnosti, intuitivnosti i podrške za mnoge moderne programske jezike. Verzija 4 je izabrana umesto verzije 3 po preporuci autora, na osnovu eksperimentalne analize brzine i pouzdanosti verzije 4 u odnosu na verziju 3. Lekseri i parseri za ulazne gramatike će u implementaciji biti generisani u programskom jeziku C#.

Parseri generisani koristeći ANTLR koriste novu tehnologiju koja se naziva *Prilagodljiv LL(*)* (engl. *Adaptive LL(*)*) ili *ALL(*)* [14], dizajniranu od strane Terensa Para, autora ANTLR-a, i Sema Harvela. *ALL(*)* vrši *dinamičku analizu* gramatike u fazi izvršavanja, dok su starije verzije radile analizu pre pokretanja parsera, tzv. *statičku analizu*. Ovaj pristup je takođe efikasniji zbog značajno manjeg prostora ulaznih sekvenci.

Najbolji aspekt ANTLR-a je lakoća definisanja gramatičkih pravila koji opisuju sintaksne konstrukte nalik na aritmetičkim izrazima u programskim jezicima. Primer jednostavnog pravila za definisanje aritmetičkog izraza je dat na slici 2.9. Pravilo `exp` je levo rekurzivno jer barem jedna od njegovih alternativnih definicija referiše na baš pravilo `exp`. ANTLR4 automatski zamenjuje levo rekurzivna pravila u nerekurzivne ekvivalente. Jedini zahtev koji mora biti ispunjen je da levo rekurzivna pravila moraju biti *direktna* - da pravila odmah referišu sama sebe. Pravila ne smeju referisati drugo pravilo sa leve strane definicije takvo da se eventualno kroz rekurziju stigne nazad do pravila od kog se krenulo bez poklapanja sa nekim tokenom.

```
1      exp : (exp)
2          | exp '*' exp
3          | exp '+' exp
4          | INT
5          ;
```

Slika 2.9: Definicija uprošćenog aritmetičkog izraza u ANTLR4 gramatici.

Preduslovi za pokretanje ANTLR4

Kako bi ANTLR generisao parser u proizvoljnom programskom jeziku, potrebno je instalirati ANTLR i imati *Java Runtime Environment* (skr. *JRE*) instaliran na sistemu i dostupan globalno pokretanjem putem komande `java`. Instalacija se sastoji od preuzimanja najnovijeg `.jar` fajla ³, sa zvanične stranice [1] ili recimo korišćenjem `curl` alata:

```
1 $ curl -O http://www.antlr.org/download/antlr-4-complete.jar
```

---

³Takođe je moguće kompajlirati izvorni kod dostupan na servisu GitHub <https://github.com/antlr/antlr4>

Na UNIX sistemima moguće je kreirati alias `antlr4` ili *shell* skript unutar direktorijuma `/usr/local/bin` sa imenom `antlr4` koji će pokrenuti `.jar` fajl na sledeći način (pretpostavljajući da se `.jar` fajl nalazi u direktorijumu `/usr/local/lib`):

```
1 #!/bin/sh
2 java -cp "/usr/local/lib/antlr4-complete.jar:$CLASSPATH"
   org.antlr.v4.Tool $*
```

Na Windows sistemima moguće je kreirati *batch* skript sa imenom `antlr4.bat` koji će pokrenuti ANTLR4, na sledeći način (pretpostavljajući da se `.jar` fajl nalazi u direktorijumu `C:\lib`):

```
1 java -cp C:\lib\antlr-4-complete.jar;%CLASSPATH%
   org.antlr.v4.Tool %*
```

Ukoliko su aliasi ili skript fajlovi imenovani kao iznad, moguće je iz komandne linije pojednostavljeno pokretati ANTLR4:

```
1 $ antlr4
2 ANTLR Parser Generator Version 4.0
3 -o ___ specify output directory where all output is
   generated
4 -lib ___ specify location of .tokens files
5 ...
```

Dodatno, za Unix sisteme ⁴, moguće je kreirati dodatni alias `grun` (ili alternativno, kreirati *shell* skript) za biblioteku `TestRig`. Biblioteka `TestRig` se može koristiti za brzo testiranje parsera - moguće je pokrenuti parser od bilo kog pravila i dobiti izlaz parsera u raznim formatima. `TestRig` dolazi uz ANTLR `.jar` fajl i moguće je napraviti prečicu za brzo pokretanje (nalik na ANTLR alias):

```
1 $ alias grun='java -cp
   "/usr/local/lib/antlr-4-complete.jar:$CLASSPATH"
   org.antlr.v4.gui.TestRig '
```

---

⁴Za Windows operativni sistem je moguće kreirati *batch* skript po opisu na <https://github.com/antlr/antlr4/blob/master/doc/getting-started.md>.

Generisanje parsera koristeći ANTLR4

Prvi korak u izradi aplikacije koja u sebi koristi parsiranje nekog jezika je definisanje gramatike jezika i kreiranje leksera i parsera za isti. U nastavku će biti opisan proces kreiranja interfejsa za parsiranje programa pisanih u pseudo-programskom jeziku (u nastavku *pseudo-jezik*), nalik na pseudokod. Ovako dobijeni interfejs će moći da se koristi u opšte svrhe, za potrebe ovog rada će se koristiti za generisanje AST stabla za program pisan u pseudo-jeziku.

Definišimo gramatiku pseudo-jezika prateći ANTLR pravila za definisanje gramatika. Kao i za svaki drugi programski jezik, treba obezbediti da postoje određeni koncepti koji se pojavljuju u programskim jezicima: *identifikatori*, *izrazi*, *naredbe*, *funkcije* i slično. Za sada se fokusirajmo na naredbe, kao samostalne izvršive jedinice koda. Stoga program možemo smatrati kao niz naredbi. U nekim slučajevima će biti potrebno definisanje kompleksnih naredbi koje se sastoje od više drugih naredbi, i ovakve složene naredbe ćemo zvati *blok* ili *blok naredbi*. Stoga, radi konzistentnosti, program će biti blok naredbi. Kako bismo označili da su naredbe deo bloka naredbi, koristićemo reči *begin* i *end*, osim ukoliko je reč o samo jednoj naredbi. Ovakve situacije rešavamo definisanjem *alternativa* u definiciji pravila - više definicija razdvojenih simbolom `|`. Specijalne reči kao što su *begin* i *end* će biti rezervisane reči našeg pseudo-jezika, tzv. *ključne reči*. Na slici 2.10 se može videti definicija programa ⁵ i bloka naredbi pseudo-jezika, pri čemu se ključne reči u pravilima navode između apostrofa. ANTLR dozvoljava jednostavne definicije pravila u kojima figuriše promenljiv broj drugih pravila, pri čemu se koriste simboli kao u regularnim izrazima ⁶, što je iskorišćeno za definiciju pravila bloka naredbi. *NAME* predstavlja ime programa, što je zapravo identifikator. Identifikatore ćemo definisati kasnije, za sada možemo posmatrati identifikator kao nisku karaktera s tim što će postojati restrikcije vezane za to koji karakteri se mogu naći unutar identifikatora ali o tome će biti reči kasnije.

Sledeći korak je definisanje naredbe pseudo-jezika. Slično kao i u drugim programskim jezicima, potrebno je podržati koncept deklaracije promenljive, dodele vrednosti izraza promenljivoj, naredbe kontrole toka - grananje i petlje. Na slici 2.11 je definisano šta se sve smatra jednom naredbom. Naredbe mogu biti i pra-

---

⁵Drugim rečima, jedan program u pseudo-jeziku je jedinica prevodenja, pa je zato pravilo nazvano *unit*.

⁶U regularnim izrazima, simbol *a?* označava opciono pojavljivanje simbola *a*, simbol *a+* označava jedno ili više pojavljivanja simbola *a*, a simbol *a** označava proizvoljan broj pojavljivanja simbola *a* - kombinacija simbola *?* i *+*.

```

1      unit
2          : 'algorithm' NAME block EOF
3          ;
4
5      block
6          : 'begin' statement+ 'end'
7          | statement
8          ;

```

Slika 2.10: Definicija jedinice prevođenja i bloka naredbi pseudo-jezika.

zne, što je označeno ključnom rečju `pass`. Iz definicije naredbe sa slike se jasno vidi šta sve može biti naredba (prateći redosled alternativa pravila):

- deklaracija
- dodela
- poziv funkcije (označen kao `cexp`, skraćeno od *function call expression*)⁷
- vraćanje vrednosti izraza (ključna vrednost `return`) iz funkcije
- prekidanje izvršavanja davanjem poruke o grešci
- naredba grananja
- *while* petlja
- *repeat-until* petlja
- inkrementiranje/dekrementiranje vrednosti promenljive

Deklaracija, prikazana na slici 2.12, uvodi pojavljivanje simbola datog preko identifikatora `NAME` kao oznaku za promenljivu, funkciju ili proceduru - funkciju bez povratne vrednosti. Svaka promenljiva mora biti određenog tipa, što se postiže pravilom `type`. Promenljivoj se, opciono, može pridružiti početna vrednost, drugim rečima promenljiva se može *inicijalizovati* tako da joj se pridruži vrednost

---

⁷Funkcije mogu vratiti vrednosti pa se stoga njihovi pozivi mogu naći u izrazima - dakle poziv funkcije je validan izraz (stoga `expression` u imenu `function call expression`). Naravno, ta vrednost se može ignorisati ili pak sama funkcija može biti takva da nema povratnu vrednost već je samo neophodno izvršiti je zbog sporednih efekata.

```

1      statement
2          : 'pass'
3          | declaration
4          | assignment
5          | cexp
6          | 'return' exp
7          | 'error' STRING
8          | 'if' exp 'then' block ('else' block)?
9          | 'while' exp 'do' block
10         | 'repeat' block 'until' exp
11         | ('increment' | 'decrement') var
12         ;

```

Slika 2.11: Definicija naredbe pseudo-jezika.

nekog izraza. Procedure i funkcije imaju opcione parametre, vrednosti izraza koje im se prosleđuju kasnije u pozivu kao argumenti. Lista parametara, takođe prikazana na slici 2.12, se navodi kao lista proizvoljno mnogo parova NAME : type, što se vidi iz definicije pravila parlist.

```

1      declaration
2          : 'declare' type NAME ('=' exp)?
3          | 'procedure' NAME '(' parlist? ')' block
4          | 'function' NAME '(' parlist? ')' 'returning' type
5              block
6          ;
7
8      parlist
9          : NAME ':' type (',' NAME ':' type)*
10         ;

```

Slika 2.12: Definicija deklaracije u pseudo-jeziku.

Identifikatori su niske karaktera koje predstavljaju ime koje odgovara određenoj memorijskoj adresi. Identifikatori se koriste umesto sirovih vrednosti adresa kako bi kod bio čitljiviji i lakši za pisanje - na nivou assemblera se većinom koriste adrese ili automatski generisane oznake. Na slici 2.14 se može videti definicija identifikatora. Identifikator se sastoji od slova, cifara i simbola `_`, s tim što ne sme početi cifrom. Ovo je konvencija koju prati dosta jezika, uključujući programski

jezik C. Primetimo da je identifikator nešto što bi lekser trebalo da prepozna tokom tokenizacije. Međutim, kada definišemo gramatiku od koje će ANTLR praviti lekser i parser, možemo i tokene definisati preko gramatičkih pravila dajući regularni izraz za njihovo poklapanje. Listovi stabla parsiranja su uvek tokeni, drugim rečima se nazivaju i *terminalni simboli*. Tokeni se, naravno, mogu naći bilo gde u stablu parsiranja.

```
1      NAME
2          : [a-zA-Z_] [a-zA-Z_0-9]*
3          ;
```

Slika 2.13: Definicija identifikatora u pseudo-jeziku.

Pošto želimo da pseudo-jezik bude strogo tipiziran, potreban je koncept tipa (što smo videli u deklaracijama), čija je definicija data na slici 2.14. Tip može biti *primitivan* (drugim rečima *prost*) ili *složen*. Primitivni tipovi su podržani u samoj sintaksi jezika - u našem slučaju brojevi i niske. Brojevi mogu biti celi ili realni. U složene tipove spadaju korisnički definisani tipovi (sa imenom NAME, u četvrtoj alternativni pravila `typename` sa slike 2.14) i kolekcije. Od kolekcija su podržani nizovi, liste i skupovi. Prilikom definicije kolekcije mora se navesti tip elemenata kolekcije i taj tip mora biti uniforman - isti za sve elemente kolekcije.

```
1      type
2          : typename 'array'?
3          | typename 'list'?
4          | typename 'set'?
5          ;
6
7      typename
8          : 'integer'
9          | 'real'
10         | 'string'
11         | NAME
12         ;
```

Slika 2.14: Definicija tipa u pseudo-jeziku.

Izrazi, iako se definišu rekurzivno, se mogu posmatrati kao kombinacija pro-

menljivih, operatora i poziva funkcija sa odlikom da se mogu *evaluirati*, tj. moguće je izračunati njegovu vrednost. Iz definicije pravila `exp` na slici 2.15, mogu se uočiti tipovi izraza, pri čemu nije vođeno računa o matematičkom prioritetu operatora, radi jednostavnosti. Izraz može biti *literal*, koji predstavlja konstantu, bilo brojevu, logičku ili nisku karaktera. Promenljive, definisane pravilom `var` su takođe izrazi, jer se trenutna vrednost promenljive posmatra kao vrednosti izraza. Primetimo da promenljiva može biti kolekcijskog tipa, u kom slučaju se navodi redni broj elementa nakon identifikatora promenljive - taj redni broj može biti rezultat evaluacije drugog izraza, ali ne bilo kakvog, stoga se u pravilu `iexp` definiše šta sve može biti korišćeno da se indeksira element kolekcije. Izrazima se može dati prioritet pomoću zagrada, što se vidi u trećoj alternativni pravila `exp`. U naredne tri alternative su opisani tipovi izraza: aritmetički, relacioni i logički. Aritmetički izrazi su vezani aritmetičkim operatorima definisanim preko pravila `aop`, slično važi i za ostala dva tipa. Svi tipovi izraza navedeni iznad su binarni, što znači da operatori zahtevaju dva argumenta. Postoje i unarni izrazi, od kojih su podržane promena znaka i logička negacija, što se vidi iz pravila `uop`.

Definicija literala je prikazana na slici 2.16. Literali mogu biti istinitosne konstante `True` i `False`, brojeve konstante ili niske karaktera. Brojeve konstante mogu biti celobrojni ili realni dekadni brojevi. Realne konstante je moguće definisati u fiksnom ili pokretnom zarezu. Niske se mogu definisati između navodnika ili apostrofa. Pritom, kao i u modernim programskim jezicima, moguće je navesti sekvence koje predstavljaju specijalne karaktere kao što su novi red, tabulator itd. Oznaka `fragment` označava optimizaciju, naime za nije potrebno da postoji na primer pravilo `Digit`, već samo dajemo simbol za regularni izraz koji će se koristiti u više drugih pravila i poklapati jednu dekadnu cifru.

Poslednje što treba definisati je sve ono što lekser treba da preskoči tokom prolaska kroz izvorni kod programa. To su beline (nevidljivi karakteri kao što su razmaci, tabulatori i novi redovi) i komentari. Definicije ovih pravila se mogu videti na slici 2.17. Vidimo da se u njima koristi posebna oznaka `-> skip`, koja predstavlja instrukcije leksoru da preskoči sve ono što ovo pravilo poklopi. Komentari su u stilu kao u programskom jeziku C (ali naravno, isti stil se koristi i u mnogim jezicima) i mogu biti jednolinijski ili višelinijski. Beline koje treba preskočiti su definisane u pravilu `WS`, skraćeno od *whitespace*, što u prevodu sa engleskog znači *beli prostor*, *belina*.

Ovako definisanu gramatiku možemo sačuvati u fajl sa imenom `Pseudo.g4`,


```

1      exp
2          : literal
3          | var
4          | '(' exp ')'
5          | exp aop exp
6          | exp rop exp
7          | exp lop exp
8          | uop exp
9          | cexp
10         ;
11
12     var
13         : NAME ('[' iexp ']')?
14         ;
15
16     iexp
17         : literal
18         | var
19         | aexp
20         ;
21
22     cexp
23         : 'call' NAME '(' explist? ')'
24         ;
25
26     explist
27         : exp (',' exp)*
28         ;
29
30     aop : '+' | '-' | '*' | '/' | 'div' | 'mod' ;
31     rop : '>' | '>=' | '<' | '<=' | '==' | '!=' ;
32     lop : 'and' | 'or' ;
33     uop : '-' | 'not' ;

```

Slika 2.15: Definicija izraza u pseudo-jeziku.

potrebno je samo navesti ime gramatike na početku fajla, kao na slici 2.18. Naredni korak je kreiranje leksera i parsera koristeći ANTLR4, predpostavljajući da je instaliran na način opisan u 2.2. Pokretanjem ANTLR-a generišemo lekser i parser za gramatiku pseudo-jezika:

```

1 $ antlr4 Pseudo.g4

```

```
1    literal : 'True' | 'False' | INT | FLOAT | STRING ;
2
3    STRING
4        : '"' ( EscapeSequence | ~('\\"'|'\"') ) * '"'
5        ;
6
7    fragment
8    EscapeSequence
9        : '\\ ' [abfnrtvz"'\\" ]
10       | '\\ ' '\\r'? '\\n'
11       ;
12
13    INT
14        : Digit+
15        ;
16
17    FLOAT
18        : Digit+ '.' Digit* ExponentPart?
19        | '.' Digit+ ExponentPart?
20        | Digit+ ExponentPart
21        ;
22
23    fragment
24    ExponentPart
25        : [eE] [+-]? Digit+
26        ;
27
28    fragment
29    Digit
30        : [0-9]
31        ;
```

Slika 2.16: Definicija konstanti u pseudu-jeziku.

ANTLR4 će generisati lekser i parser podrazumevano napisane u programskom jeziku Java. Ukoliko želimo to da promenimo, možemo koristiti opciju `-Dlanguage=...`. Kako bismo testirali generisani lekser i parser, možemo koristiti ANTLR TestRig da vizualno prikazemo stablo parsiranja, s tim što moramo prvo kompajlirati generisane Java kodove. TestRig pozivamo navođenjem ime gramatike (koje se poklapa sa imenom leksera i parsera) i imenom pravila od koga će parser krenuti. Opcija `-gui` pokreće vizualni prikaz stabla parsiranja pokazan

```

1      BlockComment
2          :    '/' '*' .*? '/'  -> skip
3          ;
4      LineComment
5          :    '/' '/' ~[\r\n]*  -> skip
6          ;
7      WS
8          :    [ \t\u000C\r\n]+ -> skip
9          ;

```

Slika 2.17: Definicija komentara i belina u pseudo-jeziku.

```

1      grammar Pseudo;

```

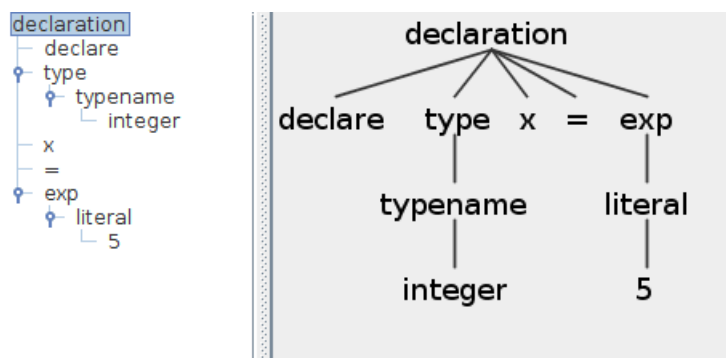
Slika 2.18: Definicija imena gramatike.

na slici 2.19 (vizualni prikaz je moguće preskočiti i samo ispisati stablo u LISP formi koristeći opciju `-tree`), mada je moguće i ispisati samo tokene koristeći opciju `-tokens`. Ulaz se prosleđuje programu dok se ne nađe na simbol EOF, ili alternativno se može preneti ulaz putem UNIX pipeline-a:

```

1  $ javac *.java
2  $ echo "declare integer x = 5" | grun Pseudo declaration
   -tokens
3  [@0,0:6='declare',<'declare'>,1:0]
4  [@1,8:14='integer',<'integer'>,1:8]
5  [@2,16:16='x',<NAME>,1:16]
6  [@3,18:18='=',<'='>,1:18]
7  [@4,20:20='5',<INT>,1:20]
8  [@5,22:21='<EOF>',<EOF>,2:0]
9  $ echo "declare integer x = 5" | grun Pseudo declaration
   -tree
10 (declaration declare (type (typename integer)) x = (exp
    (literal 5)))
11 $ echo "declare integer x = 5" | grun Pseudo declaration -gui

```


Slika 2.19: Prikaz dela stabla parsiranja koje generiše parser kreiran od strane alata ANTLR4 za kod sa slike 2.2.

Integrisanje parsera u program

ANTLR, osim leksera i parsera za unetu gramatiku, može da kreira interfejs koji prate *dizajn šablone* (takođe nazivani i *projektni uzorci*) posetilac (engl. *visitor*) i posmatrač (engl. *listener*) opisane u ???. Tako kreirani interfejsi imaju metode koje je potrebno implementirati koje se u slučaju posmatrača pozivaju automatski tokom obilaska stabla parsiranja onda kada se nađe na pravilo koje odgovara tom metodu a u slučaju posetioca odluku o obilasku dece u stablu donosi programer.

Glava 3

Zaključak

Fijuče vetar u šiblju, ledi pasaže i kuće iza njih i gunđa u odžacima. Nidžo, čežnjivo gledaš fotelju, a Đura i Mika hoće poziciju sebi. Ljudi, jazavac Džef trči po šumi glođući neko suho žbunje. Ljubavi, Olga, hajde pođi u Fudži i čut ćeš nježnu muziku srca. Boja vaše haljine, gospođice Džafić, traži da za nju kulućim. Hadži Đera je začutao i bacio čežnjiv pogled na šolju s kafom. Džabe se zec po Homolju šunja, čuvar Jožef lako će i tu da ga nađe. Odžačar Filip šalje osmehe tuđoj ženi, a njegova kuća bez dece. Butić Đuro iz Foče ima pun džak ideja o slaganju vaših željica. Džajić odskoči u aut i izbeže đon halfa Pecelja i njegov šamar. Plamte odžaci fabrika a čađave guje se iz njih dižu i šalju noć. Ajšo, lepoto i čežnjo, za ljubav srca moga, dođi u Hadžiće na kafu. Hući šuma, a iza žutog džbuna i panja đak u cveću delje seji frulu. Goci i Jaćimu iz Banje Koviljače, flaša džina i žeđ padahu u istu uru. Džaba što Feđa čupa za kosu Milju, ona juri Živu, ali njega hoće i Daca. Dok je Fehim u džipu žurno ljubio Zagu Čadević, Cile se ušunjao u auto. Fijuče košava nad odžacima a Ilja u gunju žureći uđe u suhu i toplu izbu. Bože, džentlmeni osećaju fizičko gađenje od prljavih šoljica! Dočepaće njega jaka šefica, vođena ljutom srdžbom zlih žena. Pazi, gedžo, brže odnesi šefu taj đavolji ček: njim plaća ceh. Fine džukce ozleđuje bič: odgoj ih pažnjom, strpljivošću. Zamišljao bi kafedžiju vlažnih prstića, crnjeg od čađi. Đaće, uštedu plaćaj žaljenjem zbog džinovskih cifara. Džikljaće žalfija između tog busenja i peščanih dvoraca. Zašto gđa Hadžić leći živce: njena ljubav pred fijaskom? Jež hoće peckanjem da vredi ljubičastog džina iz flaše. Džej, ljubičast zec, laže: gađaće odmah pokvašen fenjer. Plašljiv zec hoće jeftinu dinju: grožđe iskamči džabe. Džak je pun žica: čućeš tad svađu zbog lomljenja harfe. Čuj, džukac Flop bez daha s gađenjem žvaće stršljena. Oh, zadnji šraf na džipu slab:

muž gđe Cvijić ljut koči. Šef džabe zvižduće: mlađi hrt jače kljuca njenog psa. Odbaciće kavgadžija plaštom čađ u željezni fenjer. Deblji krojač: zgužvah smeđ filc u tanjušni džepić. Džo, zgužvaćeš tiho smeđ filc najdeblje krpenjače. Štef, bacih slomljen dečji zvrk u džep gđe Žunjić. Debljoj zgužvah smeđ filc — njen škrt džepčić.

Fijuče vetar u šiblju, ledi pasaže i kuće iza njih i gundā u odžacima. Nidžo, čežnjivo gledaš fotelju, a Đura i Mika hoće poziciju sebi. Ljudi, jazavac Džef trči po šumi glođući neko suho žbunje. Ljubavi, Olga, hajde pođi u Fudži i čut ćeš nježnu muziku srca. Boja vaše haljine, gospođice Džafić, traži da za nju kulućim. Hadži Đera je začutao i bacio čežnjiv pogled na šolju s kafom. Džabe se zec po Homolju šunja, čuvar Jožef lako će i tu da ga nađe. Odžacar Filip šalje osmehe tuđoj ženi, a njegova kuća bez dece. Butić Đuro iz Foče ima pun džak ideja o slaganju vaših željica. Džajić odskoči u aut i izbeže đon halfa Pecelja i njegov šamar. Plamte odžaci fabrika a čađave guje se iz njih dižu i šalju noć. Ajšo, lepoto i čežnjo, za ljubav srca moga, dođi u Hadžiće na kafu. Hući šuma, a iza žutog džbuna i panja đak u cveću delje seji frulu. Goci i Jaćimu iz Banje Koviljače, flaša džina i žeđ padahu u istu uru. Džaba što Feđa čupa za kosu Milju, ona juri Živu, ali njega hoće i Daca. Dok je Fehim u džipu žurno ljubio Zagu Čadević, Cile se ušunjao u auto. Fijuče košava nad odžacima a Ilja u gunju žureći uđe u suhu i toplu izbu. Bože, džentlmeni osećaju fizičko gađenje od prljavih šoljica! Dočepaće njega jaka šefica, vođena ljutom srdžbom zlih žena. Pazi, gedžo, brže odnesi šefu taj đavolji ček: njim plaća ceh. Fine džukce ozleđuje bič: odgoj ih pažnjom, strpljivošću. Zamišljao bi kafedžiju vlažnih prstića, crnjeg od čađi. Đaće, uštedu plaćaj žaljenjem zbog džinovskih cifara. Džikljaće žalfija između tog busenja i peščanih dvoraca. Zašto gđa Hadžić leći živce: njena ljubav pred fijaskom? Jež hoće peckanjem da vređa ljubičastog džina iz flaše. Džej, ljubičast zec, laže: gađaće odmah pokvašen fenjer. Plašljiv zec hoće jeftinu dinju: grožđe iskamči džabe. Džak je pun žica: čućeš tad svađu zbog lomljenja harfe. Čuj, džukac Flop bez daha s gađenjem žvaće stršljena. Oh, zadnji šraf na džipu slab: muž gđe Cvijić ljut koči. Šef džabe zvižduće: mlađi hrt jače kljuca njenog psa. Odbaciće kavgadžija plaštom čađ u željezni fenjer. Deblji krojač: zgužvah smeđ filc u tanjušni džepić. Džo, zgužvaćeš tiho smeđ filc najdeblje krpenjače. Štef, bacih slomljen dečji zvrk u džep gđe Žunjić. Debljoj zgužvah smeđ filc — njen škrt džepčić.

Literatura

- [1] ANTLR4. <https://www.antlr.org/>.
- [2] BYACC. <http://byaccj.sourceforge.net/>.
- [3] Clang. <https://clang.llvm.org/>.
- [4] Context-Free Grammars. https://www.cs.rochester.edu/~nelson/courses/csc_173/grammars/cfg.html.
- [5] Keith Cooper and Linda Torczon. *Engineering a Compiler, 2nd Edition*. 2013.
- [6] Joel Denny and Brian Malloy. IELR(1): practical LR(1) parser tables for non-LR(1) grammars with conflict resolution. pages 240–245. Association for Computing Machinery, New York, NY, United States.
- [7] Flex. <https://www.gnu.org/software/flex/>.
- [8] GLR. https://www.gnu.org/software/bison/manual/html_node/GLR-Parsers.html.
- [9] GNU Bison. <https://www.gnu.org/software/bison/>.
- [10] GNU Project. <https://www.gnu.org/gnu/thegnuproject.en.html>.
- [11] LALR1. <https://web.cs.dal.ca/~sjackson/lalr1.html>.
- [12] LexYacc. <http://dinosaur.compilertools.net/>.
- [13] LR. <http://pages.cpsc.ucalgary.ca/~robin/class/411/LR.1.html>.
- [14] Terrence Parr. *The Definitive ANTLR 4 Reference*. 2012.
- [15] William M. Waite and Gerhard Goos. *Compiler Construction*. 1995.

Biografija autora

Ivan Ž. Ristović rođen je 17.01.1995. godine u Užicu. Osnovnu školu, kao i prirodno-matematički smer Užičke gimnazije, završio je kao nosilac Vukove diplome. Tokom navedenog perioda školovanja isticao se u oblastima matematike, informatike, fizike, hemije i engleskog jezika, što potvrđuje veći broj nagrada na Državnim takmičenjima.

Smer Informatika na Matematičkom fakultetu Univerziteta u Beogradu upisuje 2014. godine. Na navedenom smeru je diplomirao 2018. godine, posle tri godine studija sa prosečnom ocenom 9,17. Master studije upisuje na istom fakultetu odmah nakon diplomiranja.

U avgustu 2018. biva izabran u zvanje „Saradnik u nastavi“ na Matematičkom fakultetu paralelno sa master studijama. Drži vežbe iz kurseva „Računarske mreže“, „Funkcionalno programiranje“, „Programske paradigme“ i „Objektno orijentisano programiranje“ na kasnijim godinama osnovnih studija.

Oblasti interesovanja uključuju pre svega razvoj i verifikaciju softvera, mikroservise i računarske mreže.